

Pítka v Brně – co řekla anketa?

Využíváte brněnská pítka? Nebo máte raději vodu stále u sebe?

Magistrát města Brna – Odbor participace | listopad 2024

Proč se o pítka zajímat?

Když nás ve městě přepadne žízeň a nemáme vodu, můžeme si ji někde koupit. Dá se tato situace ale vyřešit i jinak? **Co takhle veřejně dostupná pítka?** Města jako Vídeň či Paříž je budují ve velkém, jak jste si jistě všimli při svých cestách..

Brno svou síť veřejně dostupných pítek s pitnou vodou postupně rozšiřuje. Některá jsou tady už od nepaměti, jiná se postupně přidávají. Naposledy i díky projektu „**Napij se! – pítka v Brně**“ z participativního rozpočtu **Dáme na vás**. A další budou ještě vznikat.

Kde ale pítka budovat? Od 15. srpna až do konce září 2024 jsme tuto a další otázky položili vám – obyvatelům a obyvatelkám města i všem ostatním, kdo sem zavítají. Zajímalo nás, kde byste uvítali volně přístupné zdroje pitné vody. Anketa obsahovala i několik dalších otázek, které se týkaly pitného režimu a zkušeností s využíváním pítek.

Kdo se zapojil?

Data jsme sbírali prostřednictvím nástroje **městských anket** na portálu Dáme na vás. Toto on-line dotazníkové šetření je relativně nový způsob, jakým město získává informace od svých obyvatel.

Anonymní anketa a cílila na všechny obyvatele a obyvatelky Brna, zejména však ty, kterým není současný stav a rozšíření pítek v Brně lhostejný. Dotazník obsahoval celou řadu uzavřených i polouzavřených otázek a díky mapovým otázkám měli respondenti příležitost také přesně ukázat na místa, kde by si představovali vznik dalších pítek.

Ankety **Pítka v Brně** se zúčastnilo 616 respondentek a respondentů, kterým velmi děkujeme. Výsledky každé (i této) ankety jsou zajímavým a důležitým náhledem do dané problematiky očima veřejnosti, přesto je nemůžeme zobecnit na celou populaci (v našem případě na všechny obyvatele Brna). Proč? Protože se nejedná o reprezentativní šetření či průzkum. Anketa obecně vždy láká k zapojení spíše aktivnější

či nějak zainteresované a ti bývají otevřenější a kritičtější. Její nevýhodou tak je, že ji vyplní jenom část z těch, kterým je určena. Výsledky ankety tedy nelze považovat za reprezentativní výzkum určité populace, například všech obyvatel města. I tak se však jedná o **velmi cennou zpětnou vazbu**, která umožní lepší plánování.

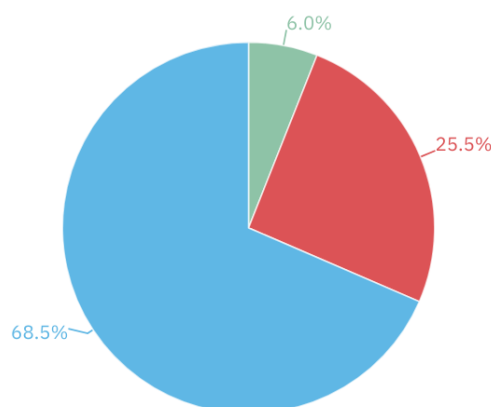
Před samotnou analýzou dat se krátce podívejme na **sociodemografické charakteristiky** odpovídajících. Rozložení respondentů a respondentek bylo poměrně rovnoměrné, a to 54 % žen a 44 % mužů. Nejčastěji na anketu odpovídali lidé, kteří spadají do věkové skupiny 30–44 let (50 %). Nicméně zaznamenali jsme odpovědi také od mladších i starších obyvatel. Z hlediska ekonomické aktivity se nejvíce osob označilo za pracující (74 %), pak ale i za studenty (14 %). Na rodinné či mateřské dovolené bylo 8 %, v důchodu 4 % a nezaměstnaných bylo jen 1 % z odpovídajících. Naprostá většina respondentů (98 %) v Brně žije, pracuje či studuje. Zbývá část má k Brnu nějaký vztah (kupříkladu sem jezdí na návštěvy). Anketa oslovila různou měrou obyvatele 26 městských částí (z celkem 29 MČ Brna), kdy nejvíce repondentů je z té největší – z Brna-středu (22 %), 12 % pak pochází z Králova Pole, 10 % z Brna-severu, 6 % z Bystrce a 5 % z Žabovřesk (zbylé MČ jsou zastoupeny v řádu jednotek procent).

Při bližším prozkoumání **nebyly nalezeny žádné významné souvislosti**, respektive rozdíly v tom, jak lidé různého věku, pohlaví atd. na tyto otázky odpovídali, a proto nejsou ani v následující analýze uvedeny žádné rozdíly v odpovědích podle výše uvedených sociodemografických charakteristik.

Využíváte pítka?

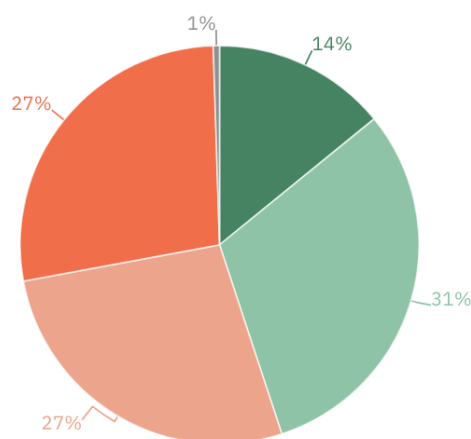
V anketě jsme zkoumali, jak obyvatelé Brna pohlízejí na pítka ve městě. Nejprve jsme se ptali, **jakými způsoby jsou zvyklí zahánět žízeň**. Na tuto první otázku respondenti nejčastěji odpovídali (69 % z celku 616 respondentů), že využívají vodu z kohoutku (či nápoje připravené z kohoutkové vody). Jedna

čtvrtina odpovídajících zdrojů vody střídá a menší podíl používá pouze balené nápoje (6 %)

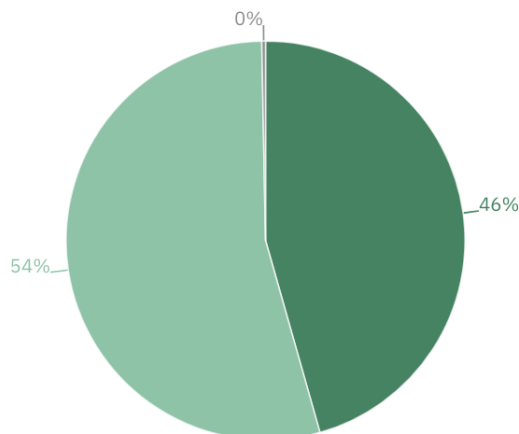

Dále jsme se zajímali se o míru **využívání pítek v Brně**.

Necelá polovina respondentů (45 %) pítka nějakou měrou využívá: 31 % občas a 14 % často. Na druhou stranu nízkou míru využívání pítek deklaruje větší polovina odpovídajících (55 %): pítka využívá zřídka 27,1 % a nikdy 27,4 % respondentů.

Ověřili jsme si tedy, že lidé v Brně se na pítka příliš nespolehají. Třetí otázka se ptala, zda lidé ví, **kde se pítka v Brně nacházejí**. Z odpovědí vyplynulo, že 54,1 % respondentů neví, kde je nalézt, a tudíž je ani nevyužívají. Na druhou stranu 45,6 % odpovídajících ví, kde se alespoň jedno či více pítek nachází.

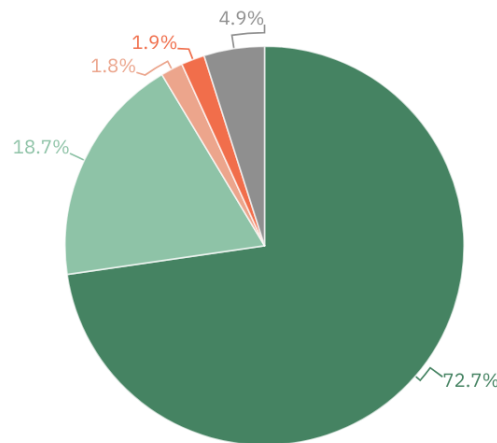

V další otázce respondenti vybírali **situace, ve kterých pítka obvykle využívají**. Mohli si proto vybrat z více možností odpovědí. Nejvyšší podíl (24 % respondentů) pítka využívá při pobytu v ulicích – při nákupech, na procházce apod., 22 % pítko využije v situaci, kdy jej náhodně objeví, 20 % pítko využívá při pobytu či odpočinku v parku. Méně často jsou pítka využívána při aktivním trávení volného času (15 %), pobytu venku s dětmi (12 %) anebo při cestě do/z práce či školy (5 %). V odpovědi „jiná situace“ celkem patnáct respondentů vypsalo svoji zkušenost a v sedmi případech byla zmíněna „dobře dostupná voda pro psa při venčení“.

Jste pro další pítka?

Podívejme se na **potenciální rozvoj sítě pítek**, respektive jak by si tento rozvoj představovali respondenti.

Devět z deseti respondentů (91 %) je rozhodně pro nebo spíše pro rozšiřování pítek. Malá část respondentů (4 %) si rozvoj sítě pítek naopak nepřeje. Odpověď „nevím, je mi to jedno“ zvolilo pouze 5 % respondentů. Anketa tak celkem nepřekvapivě zaujala spíše příznivce pítek, než jejich odpůrce.

Pro rozvoj sítě pítek je také důležité znát názory respondentů na **typická místa, kde by pítka měla fungovat**. Lidé mohli vybrat **více variant odpovědi**. Nejčastěji volenými místy byly **hřiště a sportoviště** (17,3 %), **parky** (17,1 %), **náměstí** v jednotlivých městských částech Brna (13 %), **terminály** městské hromadné dopravy (11,2 %) a **pěší zóna** v centru Brna (10,1 %). Zbylé kategorie se četností dostaly pod 10 %. Na rozložení míst se podívejte v následujícím grafu.

Pokud si respondenti nedokázali u této otázky vybrat z uvedených možností, mohli doplnit své vlastní nápady. Navrhovali umístění pítek u psích výběhů, na hřbitovech, v zoo anebo na hlavním nádraží. Podle jednoho zastávce této městské infrastruktury by pítka měla vzniknout na všech uvedených místech a měla by se rozšířit celoplošně, což by zpříjemnilo pobyt ve městě, hlavně při vysokých letních teplotách.

Plusy a mínusy pítek?

PLUSY

Detailnější pohled na pítka nám poodkrývají odpovědi na otázku týkající se **největších přínosů pítek**. Těmi jsou praktické zahnání žízně při pobytu venku (27,6 %), osvěžení se a možnost umýt si ruce (22,8 %) a napustit si láhev „na později“ (19,3 %). Nicméně existuje i mnoho dalších přínosů,

které respondenti vnímají, například ekologický (12,4 %), pití pro pejsky (6,1 %) nebo osvěžení pro děti (4,8 %).

Pokud respondenti uvedli i **jiné přínosy pítek**, než bylo vyjmenováno v možnostech (celkem 9 odpovědí), tak zmínili přínos pítek i pro volně žijící živočichy, dále by pítka mohla mít vliv na prevenci zdravotních rizik (při vysokých teplotách) a zkvalitnit čas strávený venku. Znovu bylo zopakováno, že je to výhodné pro rodiče s dětmi z důvodu možnosti potomka umýt, anebo pro lidi, kteří sportují mimo sportovní areály.

MINUSY

Pítka a jejich využití bohužel nejsou spojena pouze s výhodami, ale respondenti uvádějí i důvody, které je **odrazují od používání pítek ve městě**: „...Bohužel se často setkávám se situací, kdy u pítek někdo vykonává osobní hygienu a to mě od využití pítek odrazuje.“ / „Jejich hygiena, zvláště některých, je vskutku tristní. Rád bych měl pítko na nádraží, v parcích, v ulicích a na významných místech, ale chci aby byla čistá. Některé používají psi (Denisovy sady) na močení a lidé na odhazování nedopalků. Na nádraží si ho ani neumím představit s ohledem na množství bezdomovců a celkový stav a hygienu nádraží...“ / „Nedůvěra kvůli hygieně. Když člověk vidí, jak jsou některými lidmi využívány třeba kašny, tak mám strach využít veřejné pítko.“ / „Nejistota, že budou fungovat a voda z nich je opravdu nezávadná (o samotnou vodu strach nemám, ale spíš o znečištění samotného pítka, které pak kontaminuje i vodu).“

Kdybychom **negativa** shrnuli, dostaneme se k těmto shlukům odpovědí, často spojených s návrhy na zlepšení:

- Pítka často **nemají vhodný design** a je potřeba tento aspekt zlepšit (aby při použití nestříkala voda okolo, aby šlo dobře napustit i láhev a bylo zde napájení i pro zvířata, zejména psy).
- Pítka jsou vnímána jako **neudržovaná a špinavá** a je nutné se zaměřit na jejich pravidelnou údržbu.

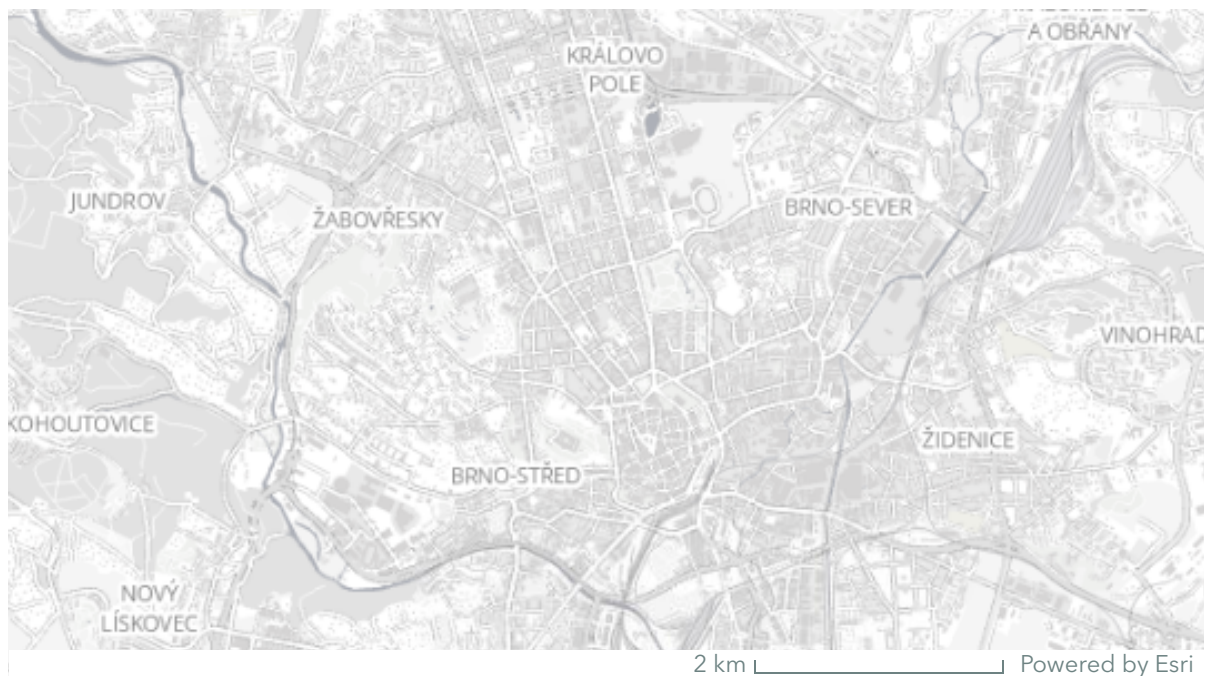
- Není zřejmé, **jestli je voda pitná** nebo kdy proběhla poslední údržba a kontrola. V tomto směru si lidé přejí, aby čistá a udržovaná pítka měla na sobě informaci, že je voda pitná a nezávadná.
- Pítka **často nefungují**, jejich opravy trvají příliš dlouho.
- **Spuštění pítek** "na sezónu" se děje později, než by bylo vhodné.
- Respondenti popisovali **nepříjemné zkušenosti**, které se týkají využití pítek bezdomovci k osobní hygieně.
- Pítka jsou často cílem **vandalismu**.

Pozitiva a negativa pítek

Kde konkrétně chcete pítka?

Respondenti měli možnost **označit v mapě až 5 míst**, kde by nová pítka měla vzniknout. Celkem bylo sesbíráno **1 609 bodů**, jejichž rozmístění vidíte na následující **shlukové mapě**.

Poznámka: Pomocí znamínka plus a minus v pravém spodním okraji mapy můžete měnit měřítko mapy a dostat se tak až k jednotlivým bodům. Pokud respondent nechal u této mapové otázky nějaký komentář (celkem se sešlo 89 komentářů), kliknutím na bod si komentář zobrazíte.

Na mapě vidíme několik výrazných shluků:

(A uvádíme i shrnutí komentářů, pokud je repondenti k bodům zadali.)

- **park na Moravském náměstí:** silný zájem o pítka na tomto frekventovaném náměstí (*realitou je, že pítka se zde nachází*)
- **Björsonův sad:** vysoká frekvence studentů
- **sady Národního odboje při Šelepově ulici:** vysoká frekvence obyvatel, studentů a dětí
- **park na Kraví hoře:** vysoká frekvence obyvatel, návštěvníků, studentů a dětí
- **park na Špilberku:** často komentované místo, protože je atraktivní jak pro turisty, tak pro obyvatele města, kteří často podnikají výšlap na kopec
- **Přehrada (Rakovec, přístaviště, Kozí horka atd.):** tato oblast je oblíbeným místem pro rekreaci, zejména v létě
- **Mendlovo náměstí:** komentováno jako důležitý dopravní uzel, kde chybí možnosti hydratace a kde respondenti navrhuji i vodní prvky pro lepší komfort během horkých dnů
- **Dominikánské náměstí:** využili by turisté a obyvatelé
- **náměstí Svobody** (*pítka se zde nachází*)
- **„Na Čáře“, tj. v křížení ulic Joštova a Česká:** vysoká frekvence cestujících

- **Hlavní nádraží / Nádražní / Benešova:** vysoká frekvence cestujících

Další, méně výrazné shluky:

- park na Kolišti
- Lužánky
- předprostor před Domem umění
- park u Anthroposu u Svratky
- park Řehořova v Černovicích
- park při ulici Mírová a navazující parky a skatepark v Černovicích
- park na Staré osadě a v okolí
- parčík před radnicí na Vinohradech a hřiště při ulici Valtická (tzv. Barevňák)
- lesopark Akátky u Vinohrad
- park vedle školky při ulici Hněvkovského a u Mariánského náměstí v Komárově
- konečná „čtyřky" v Obřanech
- park při ulici Božetěchova
- hřiště na Sadové
- královopolské vlakové nádraží
- park Řečkovický hráj
- park na Palackého náměstí
- terminál Netroufalky (před FN Brno v Bohunicích)
- náměstí 28. dubna
- přestupní terminál MHD v Bystrci
- park na náměstí 3. května v Jehnicích
- prostranství před jehnickým hřbitovem
- Wilsonův les
- Mariánské údolí v Líšni
- lávka přes Svratku u sportovního areálu při ulici Hněvkovského
- Komínská lávka přes Svratku
- různé menší shluky podél řeky Svratky na cyklostezce
- soutok Svratky a Svitavy

Respondenti navrhují **začlenit budování pítek do nových infrastrukturních projektů** nebo rekonstrukcí tak, aby byla zároveň esteticky příjemná a funkční.

Některé komentáře obsahovaly návrh na **vícejazyčné označení pítek**, které by usnadnilo orientaci turistům a cizincům.

Volné komentáře k bodům se dají rozdělit do několika oblastí:

1. **Vysokofrekventované rekreační oblasti:** umístěte pítka v parcích, na velkých dětských hřištích a sportovištích (např. Brněnská přehrada, park Anthropos).
2. **Dostupnost během horkého počasí:** vzhledem ke stále častějším horkým létům v Brně je nutné přidat možnosti osvěžení a ochlazení, zejména v parcích, na uzlech veřejné dopravy a turisticky atraktivních místech (např. Špilberk a Jakubské náměstí).
3. **Pítka pro psy:** pítka jsou užitečná i pro domácí mazlíčky (např. na Špilberku, kde lidé často venčí své psy).
4. **Umístění podél cyklostezek a pěších tras:** umístěte pítka podél cyklostezek a oblíbených procházkových tras, aby si cyklisté, běžci a chodci mohli doplnit lahve s vodou.
5. **Veřejná doprava a přestupní body:** jsou to ideální místa pro pítka, včetně vlakových a autobusových nádraží (např. Mendlovo náměstí, Komín terminál, hlavní vlakové nádraží).
6. **Pítka v obytných čtvrtích:** respondenti chtějí pítka využívat v oblastech, jako je Lesná, Bohunice, Kohoutovice, Řečkovice a Černovice. Pítka by měla být u škol, na dětských hřištích a na větších náměstích.
7. **Údržba a hygienické aspekty:** objevují se obavy ohledně údržby a čistoty pítek. Pítka by měla být na viditelných místech, aby se předešlo vandalismu a měla by být jasně označena (voda je pitná).
8. **Ekologický dopad a snížení plastového odpadu:** byl zdůrazněn přínos pítek z hlediska životního prostředí, a to zejména díky snížení používání plastových lahví a omezení kupování balené vody tam, kde nyní jiná možnost není.

Kde už pítka jsou?

Pítka s pitnou vodou se samozřejmě v Brně nachází, ale **lidé leckky netuší, kde přesně jsou** (ostatně jak nám tuto hypotézu potvrdila větší polovina odpovídajících, viz Využíváte pítka?). Například na jednom z nejvýraznějších shluků z mapy – na Moravském náměstí – pítko je a bylo i před jeho velkou rekonstrukcí. Dalším takovým příkladem je dlouhodobě existující a funkční pítko v podobě kohoutku ve spodní části Zelného trhu nebo umělecky ztvárněné pítko na náměstí Svobody (na straně vstupu do ulice Česká).

Touto optikou můžeme usuzovat, že patrně dobře známá pítka jsou ta na Malinovského náměstí před obchodním domem Centrum, na Jakubském náměstí, na Slovanském náměstí nebo na České, neboť na tato frekventovaná místa respondenti svoje body téměř nekládali. U pítka na Jakubském náměstí bylo v komentářích uváděno, že není aktuálně pitné a pisatelé chtějí, aby bylo co nejdříve zprovozněno (pozn.: pitnost pítka byla obnovena na sklonku léta 2024).

Téměř všechna existující pítka si můžete zobrazit na mapě **Pítka v Brně** a nalézt k nim zde i další informace. A pokud víte o existujícím funkčním pítku, které na naší mapě není uvedeno, **napište nám na e-mail: data@brno.cz a my jej do této mapy vložíme.**

Co doplnit?

Na konci ankety 61 respondentů a respondentek využilo možnost volného komentáře. Odpovědi se opět týkaly především nutnosti dobře se o pítka starat.

1. **Hygiena a bezpečnost:** lidé mají strach z kontaktu s pítkem kvůli potenciálnímu přenosu infekcí a nedostatečné údržbě (*„V pítka nemám žádnou důvěru a nikdy bych se z nich z důvodu hygieny nenapila.“*).
2. **Vandalismus a zneužívání:** pítka bývají poškozována vandaly nebo zneužívána bezdomovci k osobní hygieně, což odrazuje ostatní od jejich používání. (*„Veřejná koupelna pro bezdomovce a možnost plýtvání vodou.“*).
3. **Plýtvání vodou a tlak vody:** nadměrný tlak vody a zbytečné plýtvání jsou problémy, zvláště když si s pítky hrají děti (*„V Tyršáku mi přijde, že vody z pítka teče zbytečně moc, přijde mi to jako plýtvání.“*).
4. **Sezónní provoz a údržba:** pítka jsou často mimo provoz mimo letní sezónu a trpí nedostatečnou údržbou, což snižuje jejich spolehlivost (*„Sezónní provoz a nejistota, že bude fungovat.“*).
5. **Problémy s odtokem vody:** špatně řešený odtok může způsobovat kaluže a bláto kolem pítek, což znepráhňuje jejich využití (*„V Lužánkách špatné odvodnění okolí, tvoří se kaluže a bláto.“*).
6. **Nevhodné chování dětí:** pítka jsou někdy využívána jako hračka, což vede k plýtvání vodou a poškozování (*„Pítka na náměstí Svobody občas slouží jako „hřiště“ pro děti.“*).
7. **Pozitivní hodnocení:** i přes problémy jsou pítka vnímána jako důležitá, zejména během horkých dní (*„V horkých letních dnech jde v podstatě o život. Pití je základní životní potřeba, pro lidi i zvířata.“*).
8. **Návrhy na technická zlepšení:** respondenti doporučují technická vylepšení, jako jsou bezdotykové senzory a lepší odvodnění, pro zvýšení hygieny a funkčnosti (*„Vybírejte takové technické a konstrukční řešení pítka, které nejvíce zamezí znečištění výtokového kohoutu rukama bezdomovců.“*).

A výhled?

Na závěr se podívejme na **pár praktických okolností** týkajících se budování nových pítek a provozu stávajících.

První otázkou může být, **kdo všechno stávající pítka udržuje a stará se o ně**. Část pítek provozuje **Veřejná zeleň města Brna**. Ta se stará o svěřené vodní prvky v parcích a také na významných místech města Brna, jako jsou například kašny a fontány. Pod její správu patří také pítka, např. to na náměstí Svobody, na Jakubském náměstí, v Denisových sadech, v Lužánkách či na Petrově. Další pítka pak spravují jednotlivé městské části.

V případě, že **pítka realizuje Odbor participace MMB**, je údržba první tři roky po převzetí hotového díla **v ceně díla** a stará se o ně dodavatel (firma, která pítka postavila). Údržba pítek po uplynutí tří let doby udržitelnosti přechází na příslušnou městskou část, např. Odbor životního prostředí této městské části.

Napij se! - pítka v Brně

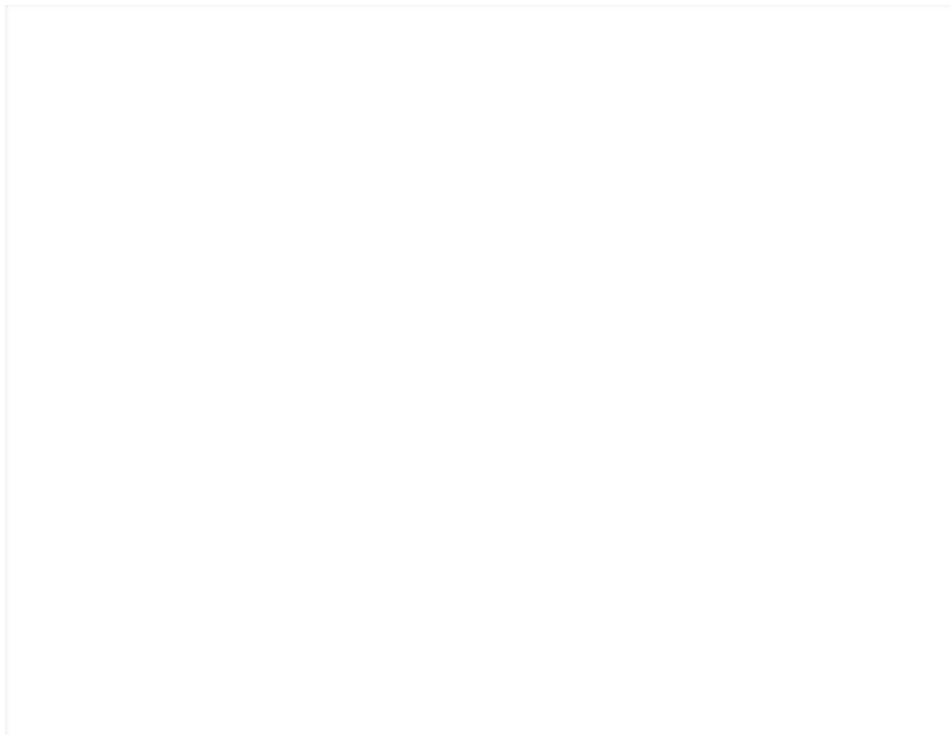
Díky projektu „**Napij se! – pítka v Brně**“ z participativního rozpočtu Dáme na vás má Odbor participace MMB za sebou realizaci již 5 pítek, letos (tj. v roce 2024) budou dokončena 2 pítka a v roce 2025 se plánuje dokončení 3 pítek. Další pítka budou vznikat podle finančních možností Odboru participace MMB, respektive města Brna a městských částí. S výsledky ankety bude seznámeno jak vedení města, tak městských částí, a pomohou tak při rozhodování o tom, kam nová pítka umístit.

Možná se ale ptáte, **kolik tak jedno pítka stojí?** Pítka vznikající v rámci participativního rozpočtu Brna nemají podobu unikátního uměleckého objektu, ale při jejich budování se hledí na funkčnost, odolnost a jednoduchost.

Průměrná cena jednoho takového typizovaného pítka je 365 000 Kč s DPH. V této ceně je obsažena i projekční a inženýrská činnost – např. získání stavebního povolení... **Dále je v ceně realizace samotného pítka i jeho údržba během**

prvních tří let po dokončení, včetně úhrady vodného. Pítka je nerezové a má tři „odběrná místa na vodu“ – v horní části je fontána, z boku je možnost plnění lahví a ve spodní části je miska pro pejsky.

A co všechno je pro zřízení pítka na konkrétním místě potřeba? Začíná se vytipováním vhodného umístění pítka. Musíme ověřit, zda je to vůbec technicky možné – prověřuje se blízkost vodovodního řadu a možná kolize s dalšími sítěmi či zájmy v dané lokalitě. Dále nastává fáze projekční a inženýrské činnosti pro povolení stavby. Následně se musí zbudovat vodovodní přípojka, vodoměrná šachta, kde jsou uzávěry, redukční ventil a vodoměry s technologií dálkového odečtu. Poté následuje samotné napojení pítka na přívod vody a odpad, který bývá řešen trativodem. **A pak už se můžete (podle počasí) od dubna do října napít!**

Ukázka realizace pítka z projektu Napij se! (foto PARO MMB)

**Magistrát města Brna | Odbor participace | Oddělení dat,
analýz a evaluací**

ankety.damenavas.cz